

JOB NAMES AND OCCUPATIONS ENTERED IN ROMANIAN ON THE TURKISH BRANCH

NOMS DE MÉTIERS ET PROFESSIONS ENTRÉS DANS LA LANGUE ROUMAINE DANS LA LIGNE TURQUE

DENUMIRI DE MESERII ȘI ÎNDELETNICIRI INTRATE ÎN LIMBA ROMÂNĂ PE FILIERĂ TURCĂ

Irina ERHAN

The National School of Political Science and Public Administration

Abstract

This article analyzes the way in which the words that refer to trades and occupations entered the Romanian language on the Turkish branch. Words of Turkish origin are relatively easy to recognize, as they have an emphasis on the last syllable, but there are also Turkish words in Romanian that do not respect the characteristic and quasi-generic oxytone.

However, it should also be noted that a number of words from the Persian and Arabic lexic backgrounds entered the Romanian language on the Turkish branch, some of them being fixed by bilingualism.

Résumé

Cet article analyse la manière dont une série de mots qui se réfèrent aux métiers et des professions ont pénétré dans la langue roumaine sur la ligne turque. Les mots d'origine turque sont relativement faciles à reconnaître, car ils ont l'accent sur la dernière syllabe, mais il y a aussi des mots Turcs dans la langue roumaine qui ne respectent pas l'oxytone caractéristique et quasi-générique.

Cependant, il devrait également être noter qu'un certain nombre de mots du lexique persans et arabes sont entrés dans la langue roumaine dans la ligne turque, certains d'entre eux étant fixés par le bilinguisme.

Rezumat

Prezentul articol tratează maniera în care o serie de cuvinte ce denumesc meserii și îndeletniciri au intrat în limba română pe filieră turcă. Cuvintele de origine turcă sunt relativ ușor de recunoscut, întrucât au accentul, cu preponderență, pe ultima silabă, existând însă și turcisme românești care nu respectă oxitonia caracteristică și cvasigenerală.

Însă trebuie remarcat și faptul că o serie de cuvinte din fondul lexical persan și arab au intrat în limba română pe filieră turcă, unele dintre acestea fixându-se datorită bilingvismului.

Key words: *language, lexical loan, vocabulary, lexical affixes*

Mots-clés: *langue, emprunt lexical, vocabulaire, des affixes lexicaux*

Cuvinte cheie: *limbă, împrumut lexical, vocabular, afixe lexicale*

Introducere

Împrumuturile trebuie tratate ca forme de manifestare a limbii, ce trimit, în primul rând, la ecuația saussuriană "limbaj - limbă - vorbire". Separând limba de vorbire, Ferdinand de Saussure separă, în primul rând, socialul de individual, pentru că limbajul este specific ființei umane, limba "este un sistem de semne ce exprimă idei" (de SAUSSURE, 1998, 41), aceasta "fiind consacrată social", ce aparține unei colectivități, cu reguli relativ fixe, în timp ce vorbirea (parole) reprezintă, dimpotrivă, aspectul particular de comunicare, despre care Eugen Coșeriu susține că este realitatea ca atare a faptelor lingvistice, din care, prin operații mentale specifice, cercetătorul deduce elementele abstracte și generale ale sistemului." (MUNTEANU, 2005, 16)

La rândul său, Eugen Coșeriu accentuează dihotomia limbă - vorbire, susținând că ființa umană vorbește "cu toată cunoașterea lucrurilor și cu toate ideile despre lucruri și cu toate imaginile pe care le avem despre lucruri, și cu toate contextele, nu numai explicite, ci și implicite" (COȘERIU, 1994, 98)

Același Coșeriu subliniază faptul că istoria limbii este "inseparabilă de istoria politică și culturală", de aceea ar trebui tratată ca "aspect al istoriei spirituale și culturale sau, mai mult chiar, ca fiind istoria însăși a spiritului uman făcută din punct de vedere lingvistic, pe baza materialului de cercetare pe care îl oferă limbile." (COȘERIU, 1999, 57)

Având drept punct de plecare limba ca sistem de semne, aceasta este condiționată de factori din sfera socioeconomică și politică, care îi marchează forma la un moment dat, pentru că limba este într-o profundă metamorfozare, în care forme învechite pot să dispară sau să fie conservate în anumite condiții, continuând să existe prin limbile, dialectele și graiurile derivate. În acest proces de transformare a limbii, merită subliniat fenomenul îmbogățirii limbii în deplină consonanță cu factori de natură internă și externă. Or, în acest caz, lingviștii identifică schimbări în conturul lexical, semantic, fonetic și gramatical al unei limbi date (COȘCIUG, 2004, 38 - 39), care s-au accentuat pe fondul contactului direct sau indirect dintre limbi, în diferitele etape istorice.

Ion Coteanu susține că evoluția societății a atras după sine schimbări inclusiv la nivel lingvistic, fie prin crearea unor noi termeni, fie prin împrumut, care reprezintă un procedeu extern de îmbogățire a vocabularului unei limbi, care constă în migrarea unor elemente din limba donatoare în cea receptoare, acestea suportând, mai mult sau mai puțin, modificări de ordin fonetic, semantic sau gramatical.

Influența limbii turce asupra limbii române

Influența limbii turce asupra limbii române s-a manifestat după secolele al XIV-lea și al XV-lea și a încetat odată cu Războiul de Independență din anul 1877. Din perspectivă diacronică, elementele lingvistice turce au pătruns în limba română în două etape istorice și anume: în secolele al XV-lea – al XVII-lea, interval în care au pătruns o serie de cuvinte care au, în general, caracter popular, multe făcând parte din fondul principal lexical al limbii române; și în epoca fanariotă (secolele al XVII-lea – al XVIII-lea), dintre care majoritatea a ieșit din uz sau au căpătat, pe teren românesc, un sens ironic sau peiorativ. În perioada fanariotă, toate categoriile sociale au fost obligate să păstreze contactul cu administrația otomană, ceea ce a condus la îmbogățirea limbii române la nivel lexical, dar și la formarea cuvintelor prin derivarea cu afixe.

Majoritatea cuvintelor turcești denumesc realități al vieții materiale, nume de plante, obiecte de cultură și meserii. Cercetarea repartiției dialectale a elementelor turcești în limba română relevă uneori diferențe între aria nordică și cea sudică, în sensul unei mai bune conservări a etimonului în Moldova față de Muntenia, unde forma etimologică a fost mai bine adaptată la sistemul fonetic și morfologic al limbii române. (FORĂSCU, 1996)

Cuvintele de origine turcă sunt relativ ușor de recunoscut, întrucât au accentul, cu preponderență, pe ultima silabă, existând însă și turcisme românești care nu respectă oxitonia caracteristică și cvasigenerală.

Însă trebuie remarcat și faptul că o serie de cuvinte din fondul lexical persan și arab au intrat în limba română pe filieră turcă, unele dintre acestea fixându-se datorită bilingvismului.

Formarea cuvintelor. Afixele care indică meserii, îndeletniciri

În ceea ce privește formarea cuvintelor prin derivare, afixele păstrate din turcă sunt destul de bine reprezentate din punctul de vedere al productivității, acestea atașându-se la cuvinte de alte origini, dar și unor termeni moșteniți din latină sau unor neologisme savante.

- a. **-giu, -ciu** < tc. *ği, çî*: formează substantive sau adjective, indicând meseria, îndeletnicirea, deprinderea, ocupația (abagiu, boiangiu, cafegiu, cherestegiu, ciubucciu, conacciu, dughengiu, giuvaergiu, harabagiu, herghelegiu, iaurgiu, papugiu, pastramagiu, simigiu, tinichigiu, tutungiu, zarzavagiu etc.) sau o trăsătură negativă a personalității, un nărav (haramgiu, mascaragiu, tertipgiu, zorbagiu etc.).

După acest model (al cuvintelor preluate ca atare din turcă) s-au format derivate de la alte cuvinte turcești (sacagiu, damblagiu, lefegiu, mahalagiu, moftangiu, palavragiu, zamparagiu) sau chiar de la elemente romanice (barcagiu, laptagiu, lampagiu, duelgiu, reclamagiu, scandalagiu) sau neogrecești (marfagiu, pomanagiu, zavergiu).

Derivatele cu sufixul *-ciu/-giu* alternează cu sinonimele românești în *-ar* sau *-aș*: capugiu – portar; caicciu – luntraș; papugiu – cizmar. Între timp, mulți termeni derivați cu sufixul *-ciu, -giu* și-au restrâns utilizarea.

- b. **-lâc, -lic** < tc. *-lik*, productiv, formează o ocupație și folosul / rezultatul acesteia (hamalâc, samsarlâc), un anumit teritoriu (pașalâc), o colectivitate (boccealâc, calabalâc, mezelic), nume abstracte exprimând: o stare generală (hagialâc, surghiunlâc), o calitate (caraghiozlâc, hainlâc, mucalitrâc, siretlic). Sufixul alternează cu sinonimul său *-ie*: hainie – hainlâc, murdărie – murdarlâc, surghiunie – surghiunlâc.

Productivitatea cuvintelor de origine turcă este dovedită de multiplele derivate pe care termenii turcești le-au format în limba română.

Astfel, turcescul „**kira**”, în traducere „chirie”, a intrat în limba română cu același sens, respectiv de „sumă plătită în schimbul folosirii temporare a unui lucru”, formând:

- „chiriaș” - persoană care închiriază o locuință;
- „chirigiu”, din turcescul „kiraci” - căruș, cel care transportă cu căruța;
- „chiragelâc” (arhaism) - meseria de căruțaș;
- ”a închiria” - a da cu chirie, a arenda.

Metamorfoze semantice

O serie de cuvinte turcești și-au schimbat, în limba română, sensul, dobândind un sens figurat, metaforic sau unul ironic. Astfel:

- a. tc. „**mukallit**”, cu sensul de „actor” a intrat în limba română „mucalit” cu același sens, însă, ulterior, acesta a căpătat sensul de „cel care știe să stârnească râsul, păstrând un aer serios; poznaș”;
- b. tc. „**bešli**” cu sensul de „soldat (turc) de cavalerie, care făcea serviciul de curier domnesc sau de jandarm”, iar la plural, cu sensul de „corp de cavalerie alcătuit din astfel de soldați”, a căpătat, în limba română, sensul de „bătrân, nevoiaș”;
- c. tc. „**ortak**” cu sensul de „partener, asociat” (în afaceri), în registrul colocvial turc având sensul de „prieten, tovarăș, camarad”, este regionalism în limba română, fiind întâlnit doar în domeniul mineritului, unde și-a păstrat sensul de „camarad de muncă”;
- d. tc. „**bölük-başı**” a avut sensul inițial de „căpitan, comandant de campanie”, ulterior „bulibaș” cu sensul de „conducător al unei șatre sau al unui sălaș de țigani” a reprezentat o deformare a sensului anterior. Acesta este format de la tc. „bölük”, care a dat în română articolul de dicționar „buluc”, care însemna „unitate militară tactică formată din mercenari, care corespundea aproximativ efectivului unei companii, în vechea organizare a armatei din Țările Române”. În prezent, „buluc” înseamnă „număr mare de oameni strânși la un loc;

- droaie, gloată, ceată”; (adverbial) „în masă, în rânduri strânse, cu grămada; unul peste altul, înghesuindu-se; repede, iute”.
- e. tc. „**salahor**” a intrat în limba română cu sensul inițial, de „țaran scutit de dări, pus de domnie la dispoziția Porții Otomane pentru repararea cetăților turcești, întreținerea drumurilor și pentru alte munci grele”, „slujbaş la curtea domnească”, însă, ulterior, a obținut sensul de „zilier, muncitor cu ziua, necalificat, care lucrează mai ales la construcții de case, de șosele”, care persistă în vocabularul limbii române.
- f. tc. „**cellât**” are sensul, în limba turcă, de „ucigaș”, însă în limba română a intrat sub forma „gealat”, cu sensul de „om voinic, zdravăn și violent”.

Cuvinte ce desemnează demnități politico-militare, intrate pe filieră turcă, dispărute din uz sau înlocuite cu elemente latino-romanice

Există cuvinte care denumeau realități politice și sociale și care au dispărut din uz după înlăturarea dominației turcești:

- a. „**aga**”, care derivă din persanul „*agha*” – cu sensurile de: 1. „domn”; 2. „eunuc, castrat”; „gardian al unui serai”, însă a intrat în turcă cu sensul de „ofițer al armatei turce”, iar în limba română a avut următoarele sensuri:

ágă (-ále) – 1. ofițer superior în armata turcă. – 2. nobil de rang secundar.

Cuvântul este atestat în Muntenia începând de la 1620, desemnând pe cel care, anterior, se numea căpitan de vânători. Era conducătorul militar al poliției, inspector al piețelor urbane și, după răscoala din 1655, conducătorul militar al infanteriei; avea închisoare proprie și tribunal la el acasă. Regulamentul Organic i-a acordat gradul de colonel.

- b. „**vizir**” provine din arabul „*wazir*”. „*wizarat*” reprezintă sursa funcțiilor guvernamentale și a demnităților regale, această vocabulă, care are sensul de „ajutor”, fiind derivată din rădăcina arabă triconsonantică „w-z-r” - „a purta o povară”, ceea ce conduce la ipoteza că vizirul împărțea cu suveranul toate afacerile imperiului.

Odată cu extinderea Imperiului Otoman, în limba turcă intră forma „*vezir*”, iar în limba română „e” devine „i”, având sensurile de „nume dat miniștrilor (sau înalților dregători) din țările musulmane”; „prim-sfetnic al sultanului”.

Pe de altă parte, odată cu modernizarea vocabularului românesc, care a început aproximativ în secolul al XVIII-lea, au fost eliminate turcismele, încercându-se înlocuirea acestora cu elemente latino-romanice:

- a. tc. „**ulak**”, în traducere „sol”, a intrat în limba română „olac”, cu sensul de 1. „curier special, călare, care ducea vești sau corespondență în țară și peste hotare”; 2. „serviciu de transport pentru călători și pentru corespondență, folosit înainte de introducerea căilor ferate”. Acest cuvânt a fost foarte productiv în română, în secolele al XV-lea - al XVIII-lea, fiind întâlnit în expresiile: „lipcan de olac = curier poștal călare”; „cal de olac = a) cal de poștalion; b) figurat, om sau cal pus să muncească peste măsură; c) cal datorat de săteni trimișilor domnești în țară (ca prestație temporară, în sec. XV-XVIII)”; „de olac = a) locuțiune adjectivală „care aparține poștei sau poștalionului, folosit pentru transportul călătorilor și al corespondenței”; b) locuțiune adjectivală și adverbială „iute, repede, grabnic”. Ulterior, acesta a fost înlocuit cu cuvântul „sol, ștafetă, mesager”, iar pentru al doilea sens – „poștă, diligență, poștalion”.

Denumiri de ocupații, meserii sau îndeletniciri prezente în vocabularul limbii române și intrate pe filieră turcă

- a. ar. „**imām**”, cu sensul strict de dicționar „a conduce; a conduce pe cineva în rugăciune” (WEHR, 1980, 25), intră în vocabularul politic și religios turc cu sensul lărgit de:

1) căpetenie religioasă, militară și politică”; 2) „conducător al rugăciunii colective într-o moschee; lider spiritual musulman”, iar în limba română a pătruns pe filieră turcă, păstrându-și sensurile din limba arabă. Acest cuvânt face parte din fondul lexical activ al limbii române.

b. ar. „**ḥalīfa**” provine de la rădăcina triconsonantică arabă ” ḥ-l-f”, cu sensul de ”a fi succesorul, a succeda, a urma cuiva” (WEHR, 1980, 257) și intră în limba turcă cu sensul de succesor al Profetului, de lider spiritual și temporal al comunității musulmane, în măsură să continue opera politică a lui Muḥammad, fără însă a avea vreo legătură metafizică cu Dumnezeu. În limba română intră sub forma ”calif”, cu sensul de lider politic și religios al comunității de credincioși musulmani.

c. ar. „**hammal**”, în traducere „cărăuș, comisionar, căruțaș, persoană care transportă ceva” provine de la rădăcina arabă „ḥ-m-l” care are ca prim sens „a căra, a transporta, a duce, a ridica”. „Hammal” a pătruns în limba turcă, unde a căzut una din consoanele geminate „m”, dar a păstrat aceleași sensuri. Ulterior, a intrat în limba română, denumind „muncitorul care transportă poveri (în porturi și în gări)”.

În turcă, prin atașarea afixului *-lik*, a apărut „hamallik” care desemna „îndeletnicirea unui hamal”, iar în română a dat „hamalac”, care a păstrat și sensul din turcă, la care s-a adăugat sensul figurativ „muncă grea, istovitoare”.

În Moldova, apar regionalismele „mahală” sau „tregher” – pentru „cărăuș în gară”, „măhălit” – pentru „îndeletnicirea de hamal” sau adjectivul „măhălos”, cu sensul de „dezordonat”, prin încrucișare cu „mătăhălos”.

În prezent, există meseria de „hamal” care presupune „încărcare-descărcare de mărfuri grele”, „manipulant marfă”, așa cum este în enunțul următor: „Agenția Națională a Ocupării Forțelor de Muncă a lansat o serie de anunțuri în care sunt scoase la concurs posturi de hamal în hoteluri și în porturi, în străinătate. „

Pe de altă parte, „hamal” are, în prezent, și o conotație depreciativă, fiind utilizat cu sensul de „muncitor necalificat, fără studii, care este exploatat de către patroni fără a fi remunerat pe măsură”.

d. tc. „**kahveci**” a ajuns în română „cafegiu”, având același sens ca în turcă, respectiv de „slujitor la curte, însărcinat cu prepararea și servirea cafelelor”. Ulterior, s-a extins, căpătând sensurile:

1). „proprietar al unei cafenele sau al unui magazin de cafea; cel care prepara sau vindea cafele”; 2). (fam.) „bărbat care bea cu plăcere multă cafea, amator de cafea”.

În secolul al XVIII-lea a intrat cuvântul „cafegi-başa”, care provine din tc. „**kahveci başi**” și care însemna „căpetenie peste cafegii, boier de rangul trei care se bucura de privilegiul de a servi cafea la mesele festive, dar și de a strânge dijma pe cafeaua vândută în toată țara.”

Însă „kahveci” derivă din „**kahve**” – „cafea”, care provine din ar. „qahwa”, însă, în epoca modernă, s-a contaminat cu termenii identici occidentali (it. „caffè, fr., sp. „café”), din care provin neologismele „cafeină”; „cafetier”; „cafetieră”.

„Cafenea” provine de la tc. „kahve hane”, unde „hane” înseamnă „casă”, fiind cuvânt de origine persană – „ḥāneh”, cu sensul de „casă, familie”, atașat unor substantive pentru a indica instituții, așezăminte, sau asociații unde se fabrică sau comercializează obiectul respectiv.

În prezent, „cafegiu” apare cu sensul „cel care comercializează cafea”, dar și cu sensul de „amator de cafea”.

e. tc. „**çoban**”, în traducere „păstor”, „persoană care paște, păzește și îngrijește oile; proprietar de oi; baci”, a pătruns în limba română – „cioban”, cu aceleași sensuri din limba turcă. Acest cuvânt împrumutat face parte, în prezent, din vocabularul activ al limbii române, formând, prin derivare, familia lexicală: ciobancă, s.f. (păstoriță); ciobăneasă (var. ciobăniță), s.f. (păstoriță); ciobănesc, adj. (de cioban); ciobănește, adv. (ca ciobanii); ciobănos, adj. (rustic, necioplit); ciobăni, vb. (a fi cioban); ciobănim, s.f. (mulțime de ciobani); ciobănie, s.f. (ocupația ciobanului). Acest cuvânt a căpătat și sensuri peiorative: 1. deținut analfabet. 2. persoană necivilizată / grosolană.

f. De la tc. „**tütüncü**” a intrat în română „tutungiu”, păstrându-și sensul din turcă - „cel care vinde sau este proprietarul unei tutungerii”. În Moldova și Transilvania are sensul și de „debitant” – „persoană care desface marfă cu amănuntul”, „traficant”.

tc. „tütüncü” provine de la tc. „tütün” – „Plantă erbacee din familia solanaceelor, cu tulpina înaltă, cu frunzele mari și moi, ovale, rotunde sau lanceolate, de un verde-închis, cu flori albe, roz sau roșii, reunite în buchete (Nicotiana tabacum)”.

De la acest cuvânt s-a format familia lexicală: a tutuni, vb. (a fuma); tutunărit, s.n. (dare asupra culturilor de tutun); tutungiu, s.m. (vânzător de tutun și de țigări); tutungerie, s.f. (debit de tutun); tutuniu, adj. (de culoarea tutunului). Meseria de tutungiu este întâlnită și în prezent, iar tutungeriile se regăsesc inclusiv în hipermarketurile cunoscute din țara noastră, în interiorul cărora se comercializează produse din tutun, băuturi fine și alte mărfuri nealimentare.

g. De la tc. „**camcu**” a intrat în limba română „geamgiu” – „persoană care montează sau vinde geamuri”. În Moldova, Transilvania și Bucovina, pentru „geamgiu” se foloseau sinonimele „sticlar”, „glăjer”, care desemnau aceeași realitate.

Tc. „**camcu**” s-a format de la tc. „cam” care înseamnă „geam” sau „placă de sticlă care se fixează în pervazurile (ori cercevelele) ferestrelor sau ale ușilor și care permite să străbată lumina în interiorul unei încăperi” „bucată de sticlă care se fixează în rama ceasornicelor, a ochelarilor”, „fereastră”.

Tc. „camlik” s-a format, în turcă, prin derivare, prin atașarea afixului *-lik*, intrând în limba română „geamlâc”, care desemnează „coridor, verandă, încăpere închisă cu geamuri”.

În prezent, meseria de „geamgiu” este atribuită celor care fabrică și instalează ferestre sau uși din PVC, care taie sticla cu unelte speciale de tăiat, instalează vitrine, reclame de neon, oglinzi mari pe pereți, pereți despărțitori de sticlă, chituiesc ferestre.

h. tc. „**tenekeci**” a pătruns în română ca „tinichigiu”, care desemnează „meseriaș, muncitor care lucrează sau repară obiecte de tinichea, sârmă, bare metalice”. Însă „tenekeci” derivă din tc. „**teneke**”, care a dat în limba română „tinichea”, păstrând aceleași sensuri ca în turcă, respectiv: 1. „tablă, placă sau foaie subțire de tablă de oțel având diverse întrebuințări”; „metal de calitate inferioară”; 2. „cutie, vas, recipient făcut din tablă”, la care s-au mai adăugat sensurile depreciative de „decorație, medalie”; „lefter, fără bani” sau regionalismul „scândură subțire (de brad)”.

În Transilvania, Maramureș și Bucovina apare regionalismul „tindichelar”, în Oltenia și Banat – „pleuar”, în Transilvania – „șpenglăr” sau „tinicher”.

În prezent, tinichigiul prelucrează foi de tablă, fiind specializat fie în industria constructoare de mașini fie în industria de construcții, unde lucrează cu foaia de tablă, unde trebuie să știe să îmbine componentele prin sudare, nituire sau sudură electrică, să lucreze pe mașini specializate sau pe linii de producție pentru prelucrarea foliilor de metal, să producă componente din tablă plane sau de anumite forme cum sunt tuburi de ventilație, coturi, pâlnii și piese auxiliare, să asambleze sistemele de aer condiționat complete și să le testeze, să producă solzi pentru acoperiș din cupru, aluminiu sau tablă galvanizată, părți metalice pentru ferestre, uși, să producă și să asambleze streșini, țevi de scurgere și burlane (numai în cazul tinichigiului din construcții).

Concluzii

Influența turco-otomană a creat clivaje regionale și sociale, împărțind, practic, țara în două zone socioculturale și lingvistice, întrucât există, până în prezent, cuvinte de origine turcească care denumesc meserii sau îndeletniciri încă utilizate în zona Munteniei și Olteniei și prea puțin cunoscute în Transilvania.

Problema "turcismelor" trebuie considerată o caracteristică internă a limbii române, iar contactul multiseclar dintre români și Poartă, apoi prezența fanarioților în spațiul românesc a condus la fixarea unor elemente turcești în structurile limbii române, contribuind și la consolidarea unor elemente fonologice și morfologice. Astfel, sufixele de tip *-iu* (cu *u* semivocală), *-giu* (papugiu, geamgiu) și *-liu* (hangerliu, beșliu) au proliferat în formarea cuvintelor românești (în

cuvintele de origine latină, *-iu*, cu *u* semivocalic, forma, în special, adjective: *albăstriu*), iar sufixul exclusiv turcesc *-lâc*, a fost atașat și altor formații lexicale pentru a marca anumite conotații ironice și comice.

Influența turco-otomană ridică o problemă de lexic și de semantică, întrucât au fost introduse, în limba română, termeni, concepte și cuvinte, sensuri și realități de civilizație materială inexistente în spațiul românesc. Astfel, au apărut meserii noi, precum „cavaf”, care provine din tc. „*kavaf*” și care desemna „pantofar, cizmar; negustor de încălțăminte de calitate inferioară” sau „sacagiu” care provine de la rădăcina arabă „*saqā*”, cu sensul de „a da să bea” (WEHR, 1980, 416), asimilat de limba turcă și ajuns în română cu sensul inițial, de „butoi pe două roți, pentru transportat apă”. În română, i se adaugă sufixul *-giu* și capătă sensul de „cel care transportă apă”. De asemenea, din tc. „*saka bași*” intră în română „sacabaș” – „șeful sacagiilor”.

Începând cu sfârșitul sec. al XVIII-lea, contactele Moldovei și Munteniei cu Europa au condus la eliminarea sau înlocuirea turcismelor cu elemente latino-romanice, deoarece, în accepția vremii, „turcismele” se opuneau occidentalizării și modernizării.

În prezent, anumiți termeni care provin din turcă se datorează rromilor valahi, precum „bulibașă” sau „manelist”. „Manea” provine de la tc. „*māni*” care, la rândul său, este de origine turcească, ce desemnează un cântec turcesc, de dragoste, predominant instrumental, care a decăzut în spațiul său de origine, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, dar care a fost însușit de către lăutarii țigani, preluând anumite elemente de stil. În limba română a intrat definitiv în vocabularul român după anii '90, când contactul rromilor cu piețele și produsele turcești a atins apogeul, deși aceasta poate fi detectată în peisajul muzical românesc încă din anii 1960, tot în mediul rromani din sudul țării.

Bibliografie

Izvoare și lucrări de referință

- ACADEMIA ROMÂNĂ. *DEX - Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a III-a, revăzută și adăugită. București: Univers Enciclopedic, 2009
- ACADEMIA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. *DOOM - Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. București: Editura Univers Enciclopedic, 2005
- ALTAY, Kerim. *Dicționar român – turc, turc – român*. București: Senaget, 2005
- CIORĂNESCU, Alexandru. *Dicționarul etimologic al limbii române*. București: Saeculum, 2009
- WEHR, Hans. *A Dictionary of Modern Written Arabic* (ed. J. Milton Cowan). London: MacDonald & Evans Ltd., 1980

Literatură secundară

- CĂLĂRAȘU, Cristina. *Dicționarul de terminologie a profesiunilor actuale*. București: Editura Universității, 2004
- COȘCIUG, Angela. *Lingvistică generală. Curs de lecții*. Bălți: Presa universitară bălțerană. 2004
- COȘERIU, Eugen. Prelegeri și conferințe (1992–1993). In *Supliment la Anuar de Lingvistică și istorie literară, XXXIII/1992–1993*, Iași, 1994
- COȘERIU, Eugen. *Introducere în lingvistică*. Traducere de Elena Ardeleanu și Eugenia Bojoga. Cluj-Napoca: Editura Echinocțiu, 1999
- FORĂSCU, Narcisa. *Note de curs*. Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, anul I, 1996
- MUNTEANU, Eugen. *Introducere în lingvistică*. Iași: Polirom, 2005
- SAUSSURE, de Ferdinand. *Curs de lingvistică generală*. Traducere Irina Izverna Tarabac. Iași: Polirom, 1998

